

МОСТОВИ

„(У) УЖИЦУ СУ БИЛЕ ТРИ ДОБРЕ КАМЕНЕ ЋУПРИЈЕ. ДВЕ СУ И САД, А ТРЕЋЕ, КОЈА ЈЕ БИЛА У КОШТИЦИ, НЕМА. ЊУ СУ БАТАЛИЛИ СРБИ ПО ИЗЛАСКУ ТУРАКА. АКО БОГ ДА ТЕ БУДЕ ДУГО СРБА (У) УЖИЦУ, БАТАЛИЋЕ ОНИ И ОНЕ ДВЕ. БАШ ИГ ЈЕ БОГ СТВОРИО ЗА БАТАЉИВАЊЕ СТАРИНА.“

(Миладин Радовић, Самоуки рукопис, 1915)

Ћулића мост

Касапчића мост

Остаци тариха са Касапчића моста

Османско царство уздигло се кроз готово непрестана освајања, којима је следило обезбеђивање путних веза широм простране империје, чија је моћ почивала и на трговини, те су прављење саобраћајница и брига о њима били међу кључним задацима инжењерије и архитектуре. Стога стих из наше епске песме, „Друмови ће пожељет` Турака...“, има сасвим чврст основ.

Османлије су се прочуле као вешти мостоградитељи, који су полазиште тражили у римској и византијској традицији; конструкцију су развили до перфекције, дуго предњачећи у односу на европску мостоградњу. Неимари турских ћуприја су у класичном периоду османске архитектуре (од друге половине XV до почетка XVIII века) подигли бројне мостове који су се, уз монументалност и смелост замисли, одликовали и префињеним пропорцијама и елегантном декорацијом.

Ћулића и Касапчића ћуприја – камени мостови на Ћетињи из турског доба – биле су међу ретким монументалним грађевинама сачуваним у процесу трансформације Ужица из оријенталне у европејску варош.

Евлија Челебија, посетивши Ужице 1664, пише и о Касапчића мосту, који је спајао Мегдан, који је и тада био трговачко-стамбена четврт, и Међај, у којем се налазила славна мусала.

Касапчића мост задужбина је Мехмед-бега Касапчића из 1627/’28. године, а да ли је, као и Ћулића мост, што је био чест случај у историји Европе, за градњу коришћена старија, римска база, није познато. Подигнут од камена, у духу архитектуре класичног османског раздобља, Касапчића мост почивао је на пет благо преломљених лукова, постављених на масивне ступце. Сведена профилација, ритам распона лукова и прелом парапета чинили су мост складним. Приближно средини моста, дугог 54 метра, зиданог од тесаног кречњака и сиге, налазило се високо постоље са мермерним тарихом – натписом са датумом градње. Стихове исклесане на тариху спевао је Цари Челеби, којег је на свом пропутовању у Ужицу сусрео Евлија Челебија, и о њему записао да је „својим бисер-стиховима заиста показао велику песничку способност“. Данас су познати једино Царијеви стихови исклесани на ужичкој ћуприји. Евлија Челебија записао је те стихове, који гласе:

МЕХМЕД БЕГ СЕ ПРИБЛИЖИО МИЛОСТИ ТВОРЦА,
СВЕТ СЕ ИСПУНИ ЊЕГОВИМ КРАСНИМ ИМЕНОМ.
ВИДЕВШИ ГА У УПОТРЕБИ ИЗРЕЧЕ МУ ДАТУМ МОЛИТВЕНИК:
"ДИВНУ ЛИ ЋУПРИЈУ САГРАДИСМО – БЛАГОСЛОВИ ЈЕ БОЖЕ"
1037. године. (година је наведена по хиџри)

Стихови су исклесани у осам картуша, арапским калиграфским писмом на османском турском језику.

Име неимара овог моста није сачувано, а готово идентичан мост био је подигнут неколико деценија касније у Коњицу, у Херцеговини; сличних мостова, у духу класичне османске архитектуре, било је и у другим деловима Царства.

Тарих је, заједно са другим деловима моста, завршио у кориту реке 16. децембра 1944. године, а иста је била судбина и осталих мостова на Ћетињи у Ужицу. Немачки војници су, након што су се њихове снаге на путу за Босну повукле кроз Ужице, минирали и порушили или значајно оштетили све мостове.

Године 1946. је тек основаном Народном музеју у Ужицу воденичар Драгољуб Драго Петровић предао фрагменте тариха које је пронашао у реци.

Сличне конструкције и типа био је и Ћулића мост, страдао у исто време, а о чијем подизању нису сачувани подаци. Прелазећи Ћетињу, излазио је право на пут који је водио до ужичког утврђења. О трећој каменој ћуприји зна се само да је одавно нема.